

Gemeente
Elburg

**NOTA TOERISME EN RECREATIE
GEMEENTE ELBURG 2010**

Uitvoeringsprogramma 2011 - 2015

**NOTA TOERISME EN RECREATIE
GEMEENTE ELBURG 2010**

Vastgesteld in de raadsvergadering van 13 december 2010

Uitvoeringsprogramma 2011 - 2015

	Pagina
INHOUDSOPGAVE	3
HOOFDSTUK 1 Inleiding	5
HOOFDSTUK 2 Begripsbepalingen	8
HOOFDSTUK 3 Ontwikkelingen Toerisme en Recreatie	9
3.1. Algemene trends en ontwikkelingen	9
3.2. Landelijke ontwikkelingen op het gebied van toerisme	11
3.3. Landelijke ontwikkelingen op het gebied van recreatie	13
3.4. Recreatie en toerisme in Gelderland	15
3.5. Recreatie en toerisme op de Veluwe	17
HOOFDSTUK 4 Recreatie en toerisme in Elburg	19
4.1. Demografische ontwikkelingen in Elburg	19
4.2. Werkgelegenheid toeristisch-recreatieve sector in Elburg	20
4.3. Inkomsten uit Toerisme en Recreatie	20
4.4. Wat heeft Elburg te bieden?	20
4.5. Nota Toerisme en Recreatie 2002	22
4.6. Conclusie situatie 2010	24
HOOFDSTUK 5 Beleid Toerisme en Recreatie Gemeente Elburg 2011 - 2015	25
5.1. Doelstelling van het beleid	25
5.2. Speerpunten	26
HOOFDSTUK 6 Uitvoeringsprogramma	28
6.1. Duidelijke positionering en profilering van Elburg: Vesting op de Veluwe	28
6.1.1. Doelgroep(en) bepalen	28
6.1.2. Bewegwijzering en informatievoorziening	30
6.1.3. Promotie	31
6.1.4. Project Hanzesteden	32
6.2. Samenwerking	33
6.3. Gebruik maken van de regio	34
6.4. Meer en betaalbare (verblijfs)accommodatie	36
6.4.1. Groei van verblijfsaccommodaties	36
6.4.2. Het realiseren van een overdekte (elk weer) accommodatie	37
6.4.3. Aantrekkelijkheid recreëren in het buitengebied vergroten	38
SAMENVATTING VAN HET UITVOERINGSPROGRAMMA 2011 – 2015	40
Geraadpleegde bronnen	41

HOOFDSTUK 1 | INLEIDING

Deze Nota Toerisme en Recreatie 2010 is de opvolger van de Nota Toerisme en Recreatie 2002 en heeft als uitgangspunt de ambities zoals opgenomen in de nota 2002 verder uit te werken, voor zover deze nog niet zijn gerealiseerd. De onderhavige nota sluit ook aan op de afspraken die op regionaal niveau zijn gemaakt om 'toerisme' als speerpunt voor economische groei in de regio te versterken. Daarnaast zijn ambities opgenomen die betrekking hebben op de nieuwe ontwikkelingen in het kader van toerisme en recreatie en de uitgangspunten zoals opgenomen in de Toekomstvisie 2020.

In deze Nota wordt met Toerisme en Recreatie bedoeld op de vrijetijdssector in de breedste zin van het woord. Vergroting van de aantrekkingskracht van de gemeente Elburg op (potentiële) toeristen en bezoekers van buitenaf, biedt namelijk ook mogelijkheden tot versterking van recreatieve faciliteiten voor de eigen inwoners. De vrijetijdssector heeft immers niet alleen een economische invalshoek (bestedingen, werkgelegenheid), maar heeft ook invloed op het woon-, werk- en leefklimaat in Elburg. Het beleid ten aanzien van recreatie voor de eigen inwoners gaat natuurlijk verder dan het creëren van uitsluitend toeristisch aantrekkelijke gebieden en is erop gericht dat overall in Elburg een goede balans moet blijven tussen wonen, werken en recreëren.

In december 2009 is de Toekomstvisie 2020 van de gemeente Elburg vastgesteld. In deze visie spreekt de gemeenteraad van Elburg uit wat de ambities voor de toekomst van de gemeente Elburg zijn. Op het voorblad van de visie zijn deze ambities samengevat in drie woorden: zorgzaam, gastvrij en vitaal. De Toekomstvisie 2020 bevat de strategische koers die de gemeente Elburg de komende jaren gaat volgen om deze ambities waar te maken.

Opvallend in de toekomstvisie is het belang dat de gemeenteraad hecht aan Toerisme en Recreatie. De raad heeft o.a. deze beleidsvelden aangemerkt als speerpunt van beleid voor de periode tot 2020.

Gewenste situatie in 2020 volgens de Toekomstvisie van de gemeente Elburg

1. Elburg is een gastvrije en uitnodigende omgeving.

Naast het belangrijke culturele erfgoed zoals de Vesting, is er een rijke schakering van natuurlijke en cultuurlandschappen die op een fraaie wijze door groenzones en fietspaden met elkaar verbonden zijn (pag. 13).

Naast de bestaande economische pijlers bouw en industrie zijn toerisme en zorg opgeklimmen als nieuwe economische pijlers binnen de gemeente Elburg (pag. 17).

2. De Vesting Elburg bloeit als nooit tevoren.

De heringerichte havenkom, de historische botterwerf en het nieuw gebouwde hotel hebben een grote aantrekkingskracht op de toeristen. Ook is de Vesting het vertrekpunt voor een bezoek aan de dorpen, de bossen en de landgoederen. De belangrijke culturele waarden van de Hanzestad zijn op een

leuke, interessante manier in beeld gebracht. De musea en jaarlijkse evenementen die vooral gericht zijn op unieke culturele waarden, zorgen voor een gestage toestroom van geïnteresseerde toeristen in en buiten het seizoen (pag. 17).

De Vesting vormt een parel waar meerdere cultuurhistorische hoogtepunten zijn gelegen. Ook in de toekomst blijft de Vesting de trekker op dit gebied. Maar de Vesting staat niet op zichzelf. Het versterken en verbinden van meerdere kenmerkende cultuurhistorische elementen zoals de Vesting, de dorpen en de landgoederen in hun unieke landschappelijke context, versterkt de identiteit van de gemeente Elburg in zijn geheel. Toerisme heeft een identiteitsversterkende en verbindende werking voor de gehele gemeente Elburg. Het aanbieden van b.v. streekeigen producten vanuit het buitengebied in de dorpen en de Vesting,

versterkt de onderlinge band. De voorzieningen zoals die zijn gelegen in de kernen en het buitengebied ondersteunen en stimuleren de ontwikkeling van kwalitatief hoogstaande voorzieningen, alles in relatie met de fraaie en kwetsbare woonomgeving (pag. 23).

3. De gemeente heeft een fietsnetwerk dat veilig, efficiënt en aantrekkelijk is, zowel voor bewoners als voor bezoekers.

4. De gemeente streeft naar middelbaar beroepsonderwijs op het gebied van zorg en toerisme.

5. 'Elburg' als recreatiemerkt voor de hele gemeente .

Water, cultuurhistorie, natuur, landschap, wandelen, fietsen, horeca, detailhandel en accommodaties vallen samen onder deze noemer. Ingezet kan worden op de 'rustige'(vaak oudere) toerist, die op zoek is naar wat de gemeente te bieden heeft: kwaliteit in omgeving, cultuurhistorie, rust en ruimte. Ook zullen andere doelgroepen welkom zijn en moet het aanbod gedifferentieerd blijven. Belangrijk zijn ook de verbindingen tussen de sectoren

die profiteren van de spin-off van de recreatieve ontwikkeling (pag. 40).

6. De mogelijkheden voor verblijfsrecreatie binnen de gemeente Elburg hebben extra aandacht gekregen.

7. De detailhandel in de Vesting is afgestemd op het toerisme, maar ook op het totaalaanbod in Elburg.

8. Er is een transferium bij de Vesting.

9. Overal in de gemeente Elburg, maar vooral rond de Vesting is er voldoende parkeerruimte.

10. Er is een 'elk-weer-voorziening'.

11. Er zijn mogelijkheden voor agrariërs om kleine nevenactiviteiten te ontplooien, gericht op toerisme.

De ontwikkelingen in het buitengebied op het gebied van landschap, agrarische activiteiten en toerisme moeten elkaar niet tegenwerken, maar binnen een integraal kader worden opgepakt (pag. 49).

In het Uitvoeringsprogramma, dat onderdeel uitmaakt van deze Nota, zullen de meeste ambities zoals hierboven genoemd, worden vertaald in concrete projecten. Uitgangspunt is dat de door de gemeente gewenste situatie in 2020- voor zover mogelijk - dan ook daadwerkelijk is gerealiseerd.

Wat de ambitie genoemd onder 4. betreft, moet worden opgemerkt dat het realiseren van onderwijs, niet onder het taakgebied toerisme en recreatie valt.

De ambitie onder 7. wordt gedeeltelijk in deze nota meegenomen, maar betreft de uitvoering van economisch beleid. In de Detailhandelstructuurvisie van de gemeente Elburg, wordt hier ook aandacht aan besteed.

Het transferium (ambitie nummer 8) is opgenomen in de Structuurvisie 2020 van de gemeente Elburg. De ambities 2, 9 en 10 worden genoemd in deze Nota, maar ook in de stedenbouwkundige opzet voor het Havengebied Elburg en omgeving.

Voor het opstellen van de Nota Toerisme en Recreatie 2010 is de gemeente Elburg geadviseerd door het Toeristisch Recreatief Overleg Platform (TROP) waarin de volgende bedrijven en organisaties vertegenwoordigd zijn:

- Recreatieondernemers
- Stichting tot Behoud Elburger Botters
- Winkeliersvereniging Elburg
- A. Vogeltuinen en Bezoekerscentrum
- Veluws Bureau voor Toerisme (vertegenwoordigd VVV Elburg)
- RECRON Gelderland
- Horeca Elburg
- Museum Elburg
- Agrarische sector
- Bed & Breakfasthouders
- Gemeente Elburg

en door de leden van de Vestingraad, waarin de volgende bedrijven en organisaties vertegenwoordigd zijn:

- Stichting tot Behoud Elburger Botters
- Museum Elburg
- Wijkcomité Vesting/Molendorp
- Winkeliersvereniging Elburg
- Oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop
- Horeca Elburg
- BewonersOverleg Elburg
- BewonersVereniging Binnenstad
- Stichting Havenbelang
- Vastgoedeigenaren Binnenstad
- Ondernemers binnenstad

HOOFDSTUK 2 | BEGRIPSBEPALINGEN

Begripsbepalingen

Toerisme

De activiteiten van personen die reizen naar en verblijven op plaatsen buiten hun normale omgeving, voor niet langer dan een (aaneengesloten) jaar, om redenen van vrijetijdsbesteding, zaken en andere doeleinden die niet zijn verbonden met het uitoefenen van activiteiten die worden beloofd vanuit de plaats die wordt bezocht. (bron: Centraal Bureau voor de Statistiek).

Recreatie:

Alle activiteiten die in de vrije tijd plaatsvinden en ontspanning als doel hebben (bron: Bouwtrefpunt).

Vakantie

Een verblijf buiten de eigen woning voor ontspanning of plezier met tenminste één overnachting. Het gaat daarbij zowel om binnen- als buitenlandse vakanties. Ook het logeren bij familie, vrienden of kennissen in het buitenland valt onder het begrip vakantie. Een verblijf bij familie, vrienden of kennissen in Nederland telt hier niet mee, tenzij de bewoners de hele tijd of de meeste dagen afwezig waren (bron: Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2009/2010, NRIT).

Vrijetijdsactiviteiten:

Alle (dag)recreatieve activiteiten die worden ondernomen buiten de eigen woning en waarbij men minimaal een uur van huis is (inclusief reistijd). Bezoek aan familie/vrienden/kennissen en activiteiten ondernomen tijdens vakanties blijven buiten beschouwing (ContinuVrijeTijdsOnderzoek 2008- 2009).

HOOFDSTUK 3 | ONTWIKKELINGEN TOERISME EN RECREATIE

3.1. Algemene trends en ontwikkelingen

Een groot aantal algemene ontwikkelingen is van directe en indirecte invloed op ontwikkelingen binnen het vrijetijdsgedrag van consumenten. Om de dynamiek op het gebied van toerisme en recreatie goed weer te kunnen geven, is daarom kennis vanuit een breed perspectief nodig. In deze paragraaf worden de belangrijkste maatschappelijke trends zoals die zijn geformuleerd in het Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2009/2010 (NRIT onderzoek 2010) kort weergegeven.

Economische ontwikkelingen

In 2010 en 2011 zullen de huishoudens de gevolgen van de crisis nog duidelijk voelen: de werkloosheid stijgt verder, terwijl de koopkracht in beide jaren daalt. Het op orde brengen van de overheidsfinanciën zal ook op middellange termijn pijn doen.

De consumptieve bestedingen van Nederlandse huishoudens nemen zowel in 2010 als in 2011 naar verwachting toe met ¼%. Het reëel beschikbaar loon- en uitkeringsinkomen neemt in de ramingsjaren naar verwachting af, voornamelijk als gevolg van de dit jaar afnemende werkgelegenheid en de beperkte contractloonsstijging.

De Nederlandse economie groeit in 2010 naar verwachting met 1¼%. Voor 2011 wordt een groei van 1¾% voorzien. Bij deze meest recente ramingen van het CBS (juni 2010) is geen rekening gehouden met eventueel nieuw beleid van het kabinet (sept. 2010). Op basis van de onlangs door het CPB doorgerekende plannen van diverse partijen, valt te verwachten dat er de komende jaren aanzienlijk bezuinigd zal worden. Afhankelijk van de mate waarin en de snelheid waarmee dat gebeurt, wordt de economische ontwikkeling op korte en middellange termijn meer of minder geremd.

Economie en toerisme

De toeristische sector heeft een relatief groot aandeel in de Nederlandse economie. Hoewel de toeristische sector net als veel andere delen van de economie veel te lijden heeft van de economische recessie, blijven de perspectieven op langere termijn gunstig. De totale omvang van de toeristische sector wordt door het CBS in termen van bestedingen voor 2008 geraamd op bijna 53 miljard euro. Van dit totaal heeft circa 71% (€ 36,9 miljard) betrekking op bestedingen in Nederland, terwijl het restant van € 14,8 miljard via het uitgaand toerisme van Nederlanders rechtstreeks afvloeit naar het buitenland. In 2009 hebben Nederlandse en buitenlandse toeristen 35,2 miljard euro uitgegeven in Nederland. Dat was 3,8% minder dan een jaar eerder. De bezuinigingen troffen vooral het vervoer en de horeca.

De met het intern toerisme samenhangende werkgelegenheid bedraagt circa 400.000 banen. Met een aandeel van ruim 4% in de totale werkgelegenheid levert toerisme daarmee een substantiële bijdrage aan de Nederlandse economie.

Toerisme is niet alleen van belang als economische sector, maar draagt ook op andere wijze bij aan de samenleving. Via instandhouding van voorzieningen draagt toerisme bij aan een vitaal platteland. Omdat toerisme via allerlei evenementen, festivals en dergelijke ook fungeert als belangrijke ontmoetingsplek voor mensen uit binnen- en buitenland, draagt de sector bovendien bij aan het vergroten van de sociale betrokkenheid.

Op de langere termijn biedt de toeristische sector volgens ECORYS (Ecorys Nederland B.V.) volop groeikansen. Mensen gaan minder vaak en goedkoper op vakantie, maar de keuze valt wel vaker op Nederland.

Mensen besteden hun vrije tijd steeds intensiever, wat deels wordt veroorzaakt door lange termijn trends, zoals inkomensgroei en verdergaande individualisering. Omdat productiviteitsgroei in het toerisme beperkt mogelijk is, gelet op het dienstverlenende karakter van de sector (mensenwerk), zal een toename van de toeristische omzet eveneens leiden tot een substantiële toename van het aantal banen. Daarnaast heeft toerisme een locatiegebonden karakter: productie op afstand is niet mogelijk, waardoor meer banen ook daadwerkelijk in Nederland worden gecreëerd.

Indien Nederland van de groei van toerisme wereldwijd weet te profiteren, betekent een jaarlijkse reële omzetgroei van 1,5% bij een gelijkblijvende of gematigde productiviteitsgroei, dat er over 10 jaar zo'n 60 à 70.000 banen bij zullen komen in de toeristische sector. Genoemde groei in de werkgelegenheid is echter geen vanzelfsprekendheid. Belangrijke randvoorwaarde vormt behoud en versterking van de concurrentiepositie van Nederland als reisbestemming. Alleen dan zullen de gepresenteerde werkgelegenheidskansen verzilverd kunnen worden.

Socio-demografische ontwikkelingen

Volgens de laatste bevolkingsprognose van het CBS (2009-2060) zal de Nederlandse bevolking de komende drie decennia blijven groeien en rond het jaar 2038 een maximale omvang van 17,5 miljoen bereiken. Daarna volgt een lichte krimp tot 17,3 miljoen in 2060. Op middellange termijn zal de vrijetijdssector dan ook – nog sterker dan voorheen – rekening moeten houden met een verzadiging van de markt. Van autonome groei door bevolkingsgroei zal geen sprake meer zijn. Daar staat tegenover dat de oudere generatie over meer vrije tijd en financiële middelen beschikt en het aandeel van deze groep sterk zal toenemen.

De generatie babyboomers (tot 1960) vindt in hun vrijetijdsgedrag comfort, authenticiteit en betrouwbaarheid belangrijk. Een goed verzorgd aanbod, beleving en waar voor je geld is van belang. Vakanties die bij deze generatie passen zijn bijvoorbeeld cruises, wellness- en zorgvakanties, rondreizen en zorgvakanties.

De generatie X (1960-1985) beschikt over weinig vrije tijd, is gewend aan een bepaald niveau van luxe en is doorgaans kritisch. Bij deze generatie passen stedentrips, kinderreizen, singlereizen en vakantiehuysjes. Tijdens de vakantie zijn vooral het pakken van een terrasje, eten in een restaurant aan zee of fietsen in de natuur populair.

De huidige generatie, de generatie Einstein (vanaf 1988) houdt van avontuur en beleving. Reizen mogen lowbudget zijn, luxe is geen 'must', men is gevoelig voor hypes en trends en alles gebeurt digitaal. Hierbij passen feestvakanties, actieve reizen, backpacking/rondreizen en survival.

Overige ontwikkelingen

PC en Internet

In het gebruik van basis ICT faciliteiten doen zich de laatste jaren geen spectaculaire ontwikkelingen meer voor. Voor wat betreft de toegang tot een PC heeft het merendeel van de Nederlandse bevolking (12 – 75 jaar) een plafond bereikt: gemiddeld heeft nu 93% toegang tot een PC. Hetzelfde geldt voor internet. Als het gaat om online inkopen, is de vrijetijdssector goed vertegenwoordigd. Internet zal in toenemende mate van belang zijn bij de informatievoorziening op het gebied van toerisme en recreatie. Hierdoor zal de bezoeker op de bestemming vooral op zoek gaan naar specifieke informatie; meer generieke informatie zal vaak al gevonden zijn op internet.

Social media is gekoppeld aan internet. Dit zijn online platformen waar de gebruikers, met weinig of geen tussenkomst van een professionele redactie, de inhoud verzorgen. Daarbij moet o.a. worden gedacht aan weblogs, YouTube, Hyves, Facebook, Twitter enz. Dat social media een enorme invloed gaat hebben, ook op de vrijetijdssector, daar zijn velen het wel over eens.

Computer en internet: niet meer weg te denken

Vervoer

Voor het elektrisch fietsen heeft een enorme vlucht genomen in Nederland. In veel vakantieplaatsen zijn e-bikes net als gewone fietsen en mountainbikes te huur om de omgeving mee te verkennen. Maar ook schaffen steeds meer Nederlanders hun eigen elektrische fiets aan. Nederland telde eind 2009 als bijna 500 oplaadpunten waar de accu van elektrische fietsen kan worden opgeladen.

3.2. Landelijke ontwikkelingen op het gebied van toerisme

3.2.1. Het vakantiegedrag van Nederlanders

Toerisme en recreatie zijn in economische termen omvangrijke sectoren in Nederland. De overheid zet in het toerismebeleid dan ook voornamelijk in op het aantrekken van meer toeristen. Het kabinet stimuleert ondernemers om nieuwe producten en diensten te blijven ontwikkelen. Dit is nodig om Nederland aantrekkelijk te houden, ook gezien de internationale context.

Nederland ondervindt de laatste jaren bijvoorbeeld steeds meer concurrentie van het buitenland als bestemming voor het verblijfstoerisme en dagrecreatie. Desondanks waarderen nog steeds veel Nederlanders de diverse toeristisch-recreatieve mogelijkheden die ons land te bieden heeft. Ook in de afgelopen jaren hebben Nederlanders miljoenen vakanties en dagtochten binnen de eigen landsgrenzen doorgebracht.

Zo'n 81% van de Nederlanders is in 2009 een of meerdere keren op vakantie geweest. Er werden ruim 36 miljoen vakanties ondernomen: 1% meer dan in 2008. Het was vooral Nederland zelf dat hiervan profiteerde: het aantal binnenlandse vakanties steeg met 3% naar bijna 18 miljoen. Wat bestedingen betreft hield de Nederlander de hand op de knip: de totale bestedingen aan vakanties daalden met 1% naar 15,1 miljard euro. Dit blijkt uit de jaarresultaten van het ContinuVakantieOnderzoek 2008 - 2009 (CVTO) door NBTC-NIPO Research.

Uit het onderzoek komt ook naar voren dat Nederlanders meer korte vakanties ondernamen: dit aantal groeide met 5% naar 19,8 miljoen, terwijl het aantal lange vakanties een daling laat zien van 4% naar 16,5 miljoen vakanties. Daarnaast blijkt uit het CVTO dat het aantal vaste standplaatsvakanties (vakanties in een eigen accommodatie zoals een stacaravan of tweede woning) met 8% is gestegen naar 5,1 miljoen vakanties. Het aantal vakanties waarbij verbleven wordt in een commerciële accommodatie blijft met 31,2 miljoen gelijk aan vorig jaar.

Na een aantal jaren van geleidelijke daling is het aantal binnenlandse vakanties in 2009 met 500.000 gestegen. Het relatief mooie zomerweer en de economische crisis leidden er onder andere toe dat Nederlanders de vakantie wat dichterbij huis zijn gaan vieren. Wat

betreft locatie waren de Noordzebadplaatsen en de Veluwe en Veluwerand evenals andere jaren populair; deze regio's ontvingen respectievelijk 12% en 6% meer binnenlandse toeristen. De sterkste groei deed zich voor in Oost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg (+14%), die daarmee de derde plaats innemen binnen de top 10 van populaire binnenlandse vakantie regio's.

De buitenlandse vakanties daalden in 2009 met 50.000 ten opzichte van 2008 tot zo'n 18,4 miljoen. Al jaren staan dezelfde drie landen bovenaan de lijst met populaire vakantiebestemmingen, te weten Frankrijk, Duitsland en Spanje. Belangrijkste ontwikkeling in 2009 is de verovering van de tweede positie geweest door Duitsland. Spanje is daarmee op de derde plaats gekomen. Italië, Oostenrijk en België zijn daarna de meest populaire vakantiebestemmingen voor Nederlanders.

In totaal hebben Nederlanders in 2009 ongeveer 15,1 miljard euro aan vakanties uitgegeven. Deze daling van 1% ten opzichte van het jaar ervoor kan verklaard worden uit minder bestedingen aan buitenlandse vakanties. De uitgaven aan buitenlandse vakanties zijn met ruim 400 miljoen euro afgenomen naar circa 12,1 miljard. Aan binnenlandse vakanties is 2,8 miljard euro uitgegeven; bijna 100 miljoen meer dan in 2008. (bron: persbericht NBTC/NIPO).

Italië is ook een populaire vakantiebestemming voor Nederlanders.

3.2.2. De toeristische consumptie van buitenlanders in Nederland

In 2009 hebben bijna 10 miljoen buitenlandse gasten één of meerdere nachten in een Nederlandse logiesaccommodatie doorgebracht. Ten opzichte van 2008 betekent dit een afname van het aantal buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties met -1,8%. Een jaar eerder werd eveneens een afname gerealiseerd, toen met maar liefst -8,2%.

Wat betreft de bestemming van buitenlandse gasten in Nederland ligt de verhouding tussen de diverse provincies over het algemeen vrij vast. Van jaar tot jaar doen zich op provinciaal niveau evenwel steeds kleine ontwikkelingen voor. Zo ook tussen 2008 en 2009. Ondanks de landelijke afname laat een viertal provincies een toename zien. Dit zijn de drie noordelijke provincies: Groningen, Friesland en Drenthe. Noord Holland is en blijft de onbetwiste koploper waar het de aandelen in het inkomend toerisme betreft. Hier bevindt zich dan ook een aantal grote internationale trekpleisters: Amsterdam, Noordzebadplaatsen en de IJsselmeerkust. Daarnaast hebben ook Zuid-Holland en Zeeland een relatief groot aandeel.

De buitenlandse overnachtingen in Nederland worden sinds jaren al hoofdzakelijk gerealiseerd door gasten uit een beperkt aantal vaste herkomstlanden, namelijk: Duitsland, België, Groot-Brittannië, Frankrijk en Italië. Al jaren hebben deze vijf landen een gezamenlijk aandeel van 71% in het totaal aantal overnachtingen door buitenlandse bezoekers. De laatste jaren hebben inwoners van een ander land meer belangstelling gekregen voor Nederland, namelijk Spanje.

Ook bezoekers uit andere werelddelen tonen meer en meer belangstelling voor Nederland als toeristische c.q. zakelijke bestemming. Dit zijn in het bijzonder Amerikanen en Aziaten (Japan, Israël en China).

Het is al jarenlang een gegeven dat Nederlanders in het buitenland tezamen beduidend meer geld uitgeven dan buitenlandse gasten in Nederland. Dit resulteert dientengevolge in een jaarlijks negatief saldo van de ontvangsten minus de uitgaven uit hoofde van het reisverkeer.

3.3. Landelijke ontwikkelingen op het gebied van recreatie

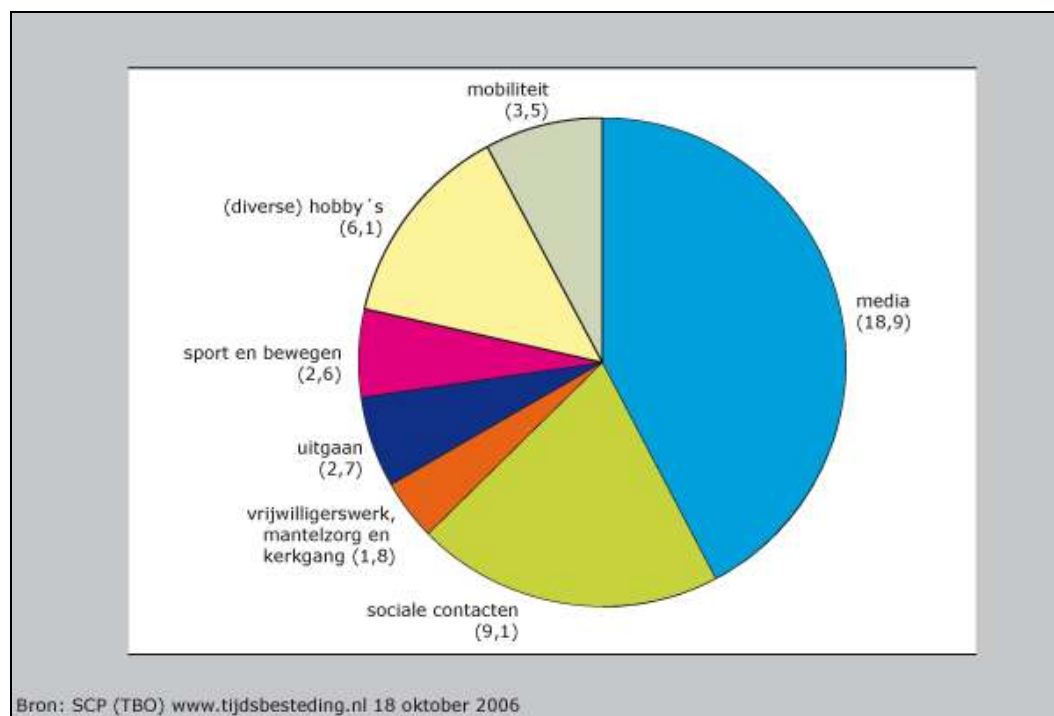
Naast de ontwikkelingen op het gebied van toerisme zijn vooral de ontwikkelingen ten aanzien van recreatie van belang om de kansen en positionering van Elburg te kunnen vaststellen. Om de potentie van de recreatieve sector te kunnen benutten, zal eerst gekeken moeten worden welke ontwikkelingen zich op landelijk niveau voordoen. De landelijke cijfers in deze nota zijn gebaseerd op het ContinuVrijetijdsOnderzoek (CVTO), het TijdsBestedingsOnderzoek (TBO) en de cijfers van het CBS (Toerisme en Recreatie in cijfers 2009).

a. vrije tijd

Uit het TBO blijkt dat Nederlanders in 2005 gemiddeld over 45 uur vrije tijd per week beschikten. Ten opzichte van 2000 is de hoeveelheid vrije uren nagenoeg gelijk gebleven, maar ligt aanmerkelijk lager dan in 1995 (47,3 uur) en daarvoor. Met name het aantal vrije uren onder vrouwen is de afgelopen jaren aanzienlijk gedaald, terwijl er onder mannen juist vanaf 2000 weer een stijgende lijn waarneembaar is. Groepen die veel vrije uren hebben zijn ouderen vanaf 50 jaar en alleenstaanden.

Media grootste vrijetijdsbesteding

Mediagebruik - lezen, tv, audio, computer - is met 19 uur per week veruit de meest gekozen vrijetijdsbesteding. Nederlanders brengen ruim 40% van hun vrije tijd met mediagebruik door, vooral met televisiekijken. Het onderhouden van sociale contacten - bij elkaar op visite gaan, zo maar wat met elkaar praten en telefoneren - vormt met ruim 9 uur per week in grootte de tweede vrijetijdsbesteding, het beoefenen van allerlei hobby's is met wekelijks 6 uur een goede derde. Per week zijn Nederlanders verder ruim 3,5 uur voor hun vrijetijd onderweg. Aan uitgaan en aan sport en bewegen in de vrije tijd besteden Nederlanders krap 3 uur per week, aan vrijwilligerswerk, mantelzorg en kerkgang bijna 2 uur.

Vrijtijdsbesteding, bevolking 12 jaar en ouder, uren per week, 2005

b. bestedingen

Blijkens onderzoek gedurende een jaar (2008-2009, CVTO) is gebleken dat Nederlanders een kleine € 85 miljard hebben besteed aan recreatie. Daarmee is het dagtoerisme in financieel opzicht zes keer zo groot als het verblijfstoerisme. Het grootste deel van de uitgaven (63 miljard) heeft betrekking op directe bestedingen als toegangsprijzen en consumptie. Daarnaast werd in totaal 11,5 miljard uitgegeven aan het vervoer om de plaats van de activiteit te bereiken.

c. mobiliteit

Uit het TBO van 2005 blijkt dat men in Nederland gemiddeld 9,1 uur per week onderweg is en dat het grootste deel van deze mobiliteit voor rekening van de vrijetijdsactiviteiten komt. De auto is het meest gebruikte vervoermiddel (80%). De fiets en het openbaar vervoer hebben gezamenlijk slechts een aandeel van 15%. Voor de aantrekkelijkheid van een stad of vrijetijdsvoorziening speelt bereikbaarheid dus een steeds belangrijkere rol. 40% van de vrijetijdsactiviteiten wordt ondernomen binnen de eigen gemeente, 57% elders in Nederland en 3% in het buitenland. 35% van de activiteiten wordt ondernomen binnen een straal van 5 kilometer vanaf het woonadres en bij slechts 18% gaat de verplaatsing over een afstand van meer dan 30 kilometer.

Het bezoeken van een attractie is voor veel Nederlanders een populair uitje.

d. dagtochten

Winkelen is de meest populaire dagtocht, gevolgd door wellness/beauty/ontspanning, uitgaan, bezoek evenement, bezoek attractie, bezoek sportwedstrijd, watersport, buitenrecreatie en zelf sporten. Ook cultuur en overige hobby-, verenigingsactiviteiten en cursussen zijn belangrijke vrijetijdsactiviteiten. Buitenrecreatie, zelf sporten en funshoppen zijn de meest uitgevoerde activiteiten in zowel Gelderland als Nederland. Uit onderzoek van het NBTC blijkt dat het aantal evenementen de afgelopen 12 jaar is verdubbeld. Gemiddeld worden er jaarlijks 3,1 miljoen evenementen georganiseerd. In Nederland worden per week bijna 50 grote evenementen (meer dan 10.000 bezoekers) gehouden.

Evenementen blijken een populaire dagtocht te zijn. Uit gegevens van het CBS blijkt dat van de Nederlanders gemiddeld 80% de afgelopen jaren één of meer evenementen heeft bezocht. 33% bezoekt jaarlijks vier of meer evenementen.

Als gekeken wordt naar de leeftijdssamenstelling onder de mensen die een dagtocht ondernemen, dan blijkt dat vergrijzing er nog niet toe heeft geleid dat de meeste

dagtochten door senioren worden gemaakt of dat die groep de grootste groei onder het aantal dagtochten heeft gemaakt. De grootste groei bevindt zich in de groep van 46-65 jaar.

Toerisme en recreatie hebben een grote economische component. Uit onderzoek blijkt dat de uitgaven per persoon per dagtocht in 2008 aanzienlijk zijn gestegen ten opzichte van 2002. In 2008/2009 gaf men gemiddeld per persoon € 11,50 uit. Het meeste geld wordt besteed aan recreatief winkelen. Er wordt gemiddeld meer geld besteed aan wellness/beauty en ontspanning (gemiddeld € 21 in 2008) en aan uitgaan (€ 18 in 2008). Bij wandelen en fietsen wordt gemiddeld weinig geld besteed (ruim € 3,00 in 2008). Het is dus van belang om de eigen inwoners binnen de eigen provincie te houden en de inwoners van de overige provincies met een aantrekkelijk aanbod het gebied in te trekken.

3.4. Recreatie en toerisme in Gelderland

Binnen toerisme en recreatie vindt er op landelijk niveau een groot aantal positieve ontwikkelingen plaats. Beide sectoren groeien aanzienlijk. Voor Elburg is het van belang welke ontwikkelingen zich in de eigen provincie voordoen.

De belangrijkste ontwikkelingen zijn vastgelegd in het boekwerk "Groeten uit Gelderland", het uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie 2009 – 2012" van de Provincie Gelderland.

3.4.1. Sterke punten

Gelderland is vakantieprovincie nummer 1!

Gelderland is onder de binnenlandse toeristen veruit de populairste vakantieprovincie, zowel bij de korte als bij de lange vakanties. Het marktaandeel is gemiddeld 17,3% in de periode 2002-2007. Er werden in Gelderland in 2007 ca. 3,1 miljoen binnenlandse vakanties doorgebracht. Daarvan waren 2,1 miljoen toeristische vakanties en 1 miljoen vakanties op vaste standplaatsen.

Gelderland bestaat uit vier onderscheidende regio's

Bezoekers kiezen niet voor Gelderland, maar voor één van de Gelderse regio's: de Veluwe, de Achterhoek, de (stads)regio Arnhem-Nijmegen en het Rivierenland.

De Veluwe is de belangrijkste vakantie regio in Gelderland en vakantie regio nummer 2 in Nederland

Binnen Gelderland is de Veluwe de belangrijkste vakantie regio. Belangrijkste motief voor de bezoeker is de natuur; de Veluwe is het grootste aaneengesloten natuurgebied van Nederland. De Veluwe had in 2007 een marktaandeel van 67% van het aantal binnenlandse vakanties in Gelderland. De provincie Gelderland streeft ernaar om de Veluwe op nummer 1 te krijgen op de lijst van binnenlandse vakantiebestemmingen. Naar aanleiding van de voorlopige jaarcijfers over 2009 komt het Continu Vakantie/onderzoek tot de conclusie dat de groei op de Veluwe met ruim 120.000 extra vakanties ten opzichte van 2008 ruim 6% bedraagt.

Gelderland is wandel- en fietsprovincie nummer 1 in Nederland!

Sport en sportieve recreatie zijn populaire activiteiten voor een dagje uit. In Gelderland wordt relatief veel gefietst en gewandeld. Gelderland blijkt uit het Trendbox-onderzoek "Nationale Wandelmonitor" een van de populairste wandelprovincies van Nederland te zijn.

Gelderland heeft attracties en bezienswaardigheden van (inter)nationaal belang

Gelderland is een provincie met veel bezienswaardigheden, grote en kleine attracties en musea. Voorbeelden hiervan zijn o.a. Burgers Zoo in Arnhem, Koningin Julianatoren en Paleis het Loo in Apeldoorn, het Dolfinarium in Harderwijk en het Kröller-Müllermuseum in Otterlo.

3.4.2. Zwakke punten

Kwaliteit verblijfsrecreatie, vooral kampeermarkt is zwak

Uit onderzoek blijkt dat de markt voor kamperen krimpt. De effecten hiervan voor Gelderland zijn groot, omdat de kampeersector in Gelderland een relatief grote sector is. De concurrentie met andere bestemmingen (deels in het buitenland) neemt toe. Het is voor de consument steeds gemakkelijker om de markt van bestemmingen te overzien, prijzen te vergelijken en te boeken, mede dankzij internet.

Bestedingen van vakantiegangers in Gelderland laag

In totaal besteedde men in Gelderland in 2007 € 449 miljoen aan binnenlandse vakanties. Gemiddeld komt dit per vakantie neer op € 145 per persoon en € 23 per dag. De bestedingen per persoon per vakantie en per persoon per dag zijn hoger bij een toeristische vakantie (resp. € 178 en € 28) dan bij een vakantie op een vaste standplaats (resp. € 77 en € 12). In de gemiddelde bestedingen per persoon per vakantie en per dag komt Gelderland landelijk op de 8^e plaats. Dit kan voor een groot deel verklaard worden door het hoge aandeel vakanties op vaste standplaatsen in Gelderland.

Gelderland is zwak op de buitenlandse markt, er is wel groeipotentieel

Gelderland heeft in de buitenlandse markt een relatief klein marktaandeel (in overnachtingen): slechts 4%. De buitenlandse markt in Gelderland vertoont wel groeipotentieel vooral door de inspanningen van het (Gelders Overijssels Bureau voor Toerisme) GOBT en de Regionale Bureaus voor Toerisme (RBT's).

3.4.3. Kansen

De provincie Gelderland ziet de volgende kansen voor de ontwikkeling van toerisme en recreatie in Gelderland. Deze kansen zijn er ook voor de gemeente Elburg.

1. Technologische ontwikkelingen en ICT zijn belangrijk voor de vrijetijdssector
2. Toename van het aantal actieve ouderen met geld
3. Groeiende belangstelling voor gezondheid en wellness
4. Groeiende belangstelling voor kunst, cultuur en cultuurhistorie
5. Groeiende belangstelling voor evenementen
6. Zakelijke markt is kansrijk

De zakelijke markt is een specifieke markt binnen de vrijetijdseconomie. Zij maakt voor een deel gebruik van dezelfde voorzieningen als de toeristische markt, zoals

hotelaccommodaties. De zakelijke markt kent een hoge gemiddelde besteding per persoon. Gemiddeld wordt bij een zakenreis € 379 besteed, waarvan € 302 aan de accommodatie. De markt voor zakelijk toerisme vult de toeristische markt aan.

3.4.4. Bedreigingen

De volgende bedreigingen voor de ontwikkeling van de vrijetijdssector zijn aanwezig:

1. Regeldruk, met name door (planologische) procedures; ondernemers worden op hoge kosten gejaagd en verliezen daardoor hun ondernemingszin.
2. Toenemende concurrentie tussen bestemmingen in binnen- en buitenland. De markt is opener geworden door het gebruik van internet. Ook andere steden in Nederland werken hard aan marketing en promotie.
3. Lobbykracht en belangenbehartiging vrijetijdssector laat te wensen over.
4. Grillige, veeleisende en onvoorspelbare consument. De consument gaat korter en vaker op vakantie en boekt veel impulsiever, waarbij aanbiedingen en weersvoorspellingen leidend zijn. Hierdoor is het gedrag van de consument moeilijk te voorspellen;
5. Gevolgen economische crisis zullen merkbaar worden.

3.5. Toerisme en recreatie op de Veluwe

In februari 2010 zijn de resultaten verschenen van een onderzoek naar het imago van de Veluwe als toeristisch-recreatieve bestemming, uitgevoerd door NBTC-NIPO research.

In dit rapport, verschenen onder de naam 'Rapport Imago Veluwe', zijn de volgende conclusies opgenomen.

Alleen Zuid-Limburg overtreft de Veluwe op een paar aspecten

Uit dit onderzoek komt naar voren dat de Veluwe hoog scoort bij bezoekers, vooral qua bereikbaarheid, wandel- en fietsmogelijkheden, het landschap en de mogelijkheid om tot rust te komen. Bezoekers van de Veluwe vinden de winkelmogelijkheden, steden en bezienswaardigheden, lekker eten en drinken en een gastvrije bevolking, beter bij Limburg passen.

Bezoekers van de Veluwe vinden de slechtweervoorzieningen en winkelmogelijkheden bij vakanties belangrijker dan bij dagtochten. Daarmee zijn dat duidelijk aandachtspunten geworden: men vindt ze belangrijk, maar de Veluwe scoort daar nog onvoldoende op. Opvallend is daarnaast dat juist dagattracties bij de vakantie belangrijker worden gevonden. Een aspect dat men wel bij de Veluwe vindt passen.

Grote interesse in dagtocht en korte vakanties

Zowel bezoekers als niet-bezoekers hebben vaker de intentie om de Veluwe voor een dagtocht of korte vakantie te bezoeken dan voor lange vakanties. Met name de Nederlanders die in de afgelopen vijf jaar de regio bezocht hebben, zijn in een bezoek op de korte termijn geïnteresseerd. Wanneer men niet van plan is een bezoek te brengen aan de regio, komt dat omdat een andere bestemming meer aantrekt of dat men simpelweg niet geïnteresseerd is in de Veluwe.

Suggesties voor verbetering

Het is mogelijk de Veluwe aantrekkelijker te maken voor een dagtocht of vakantie.

Hierbij moet worden gedacht aan de volgende items:

- meer 'leven in de brouwerij';
- behoud van het kleinschalige, de rust;
- goede bereikbaarheid;
- betaalbare voorzieningen;
- meer promotie/reclame;
- meer luxe ten aanzien van overnachten en voorzieningen.

Nieuwe vorm van luxe kamperen: Het verborgen verblijf in Doornspijk

HOOFDSTUK 4 | BELEID RECREATIE EN TOERISME IN ELBURG

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de situatie in Elburg.

4.1. Demografische ontwikkelingen in Elburg.

Uit cijfers van het CBS (Elburg op Maat, 2008) blijkt dat het aantal inwoners van Elburg in 2008 iets gedaald is. Dit komt vooral omdat er meer mensen zijn vertrokken dan zich hebben gevestigd. Dit vormt een bedreiging voor toerisme en recreatie. Er is in Elburg sprake van een afnemende groep consumenten. Voor een groei in bestedingen en werkgelegenheid zullen dus meer bezoekers van buiten de gemeente getrokken moeten worden. Om meer bezoekers te kunnen aantrekken, zal de aantrekkelijkheid van het toeristisch-recreatieve aanbod vergroot moeten worden.

Tabel 4.1.

Bevolkingsontwikkeling 2008

	Elburg	Gelderland	Nederland
Aantal inwoners op 1 januari	22 231	1 983 869	16 405 399
Geboorte	310	21 695	184 634
Sterfte	153	16 352	135 136
Vestiging	539	78 354	645 706
Vertrek	795	77 310	645 706
Aantal inwoners op 31 december	22 112	1 991 062	16 485 787
Bevolkingsgroei	- 119	7 193	80 388

Tabel 4.2.

Bevolkingsontwikkeling Elburg 2009

Aantal inwoners op 1 januari 2009	22.112
Aantal inwoners op 31 december 2009	22.179

Als gekeken wordt naar de bevolkingssamenstelling dan blijkt uit tabel 2.2. dat de meeste inwoners de groep tussen de 25 en 45 jaar vormt. Ook de groep van 45 – 65 jaar is goed vertegenwoordigd. Binnen het toeristisch-recreatieve aanbod zal de gemeente dus extra aandacht aan deze groepen moeten besteden. Voor de gemeente Elburg biedt dit ook mogelijkheden omdat deze doelgroepen binnen het dagtoerisme vaak kiezen voor wandelen, fietsen en een bezoek aan een oude stad of dorp.

Tabel 4.3.

Bevolkingssamenstelling in 2008

Leeftijdsgroepen	Elburg	Gelderland	Nederland
0-5	1 468	114 376	945 727
5-10	1 645	127 413	1 011 145
10-15	1 480	123 487	978 852
15-20	1 453	124 352	1 004 726
20-25	1 299	114 146	977 757
25-45	6 097	535 153	4 592 210
45-65	5 728	548 217	4 480 156
65-80	2 343	222 742	1 799 337
80 +	718	73 983	615 489

Het gemiddeld besteedbaar inkomen in de gemeente Elburg (12.500 euro) ligt iets lager dan in Gelderland (12.900 euro) en in Nederland (13.300 euro). Er zijn in Elburg gemiddeld meer particuliere huishoudens dan in Gelderland en in Nederland, maar het aantal huishoudens met een inkomen verschilt vrijwel niet van de gemiddelden in Gelderland en Nederland.

4.2. Werkgelegenheid toeristisch-recreatieve sector in Elburg

Volgens gegevens uit het Statistisch Zakboek van de provincie Gelderland is het aantal banen in de toeristisch-recreatieve sector in Elburg vrij stabiel. Van 420 banen in 1999, naar 490 in 2002 en 440 in 2008. Deze cijfers geven aan dat zich in de laatste jaren zelfs een negatieve ontwikkeling in de werkgelegenheid in deze sector heeft voorgedaan. Hier is dus voor de gemeente Elburg nog een slag te maken.

4.3. Inkomsten uit Toerisme en Recreatie

De inkomsten uit toeristenbelasting schommelen de laatste jaren tussen de € 130.000 en € 140.000.

Jaar	Aantal overnachtingen	Inkomsten uit toeristenbelasting
2005	48714	€ 134.028
2006	46597	€ 134.695 € 0,80 p.p.p.n.
2007	46935	€ 133.913 € 0,80 p.p.p.n.
2008	43449	€ 141.916 € 0,85 p.p.p.n.
2009	35618	€ 139.292 € 0,85 p.p.p.n.

In 2009 is het aantal jaarplaatsen drastisch afgenomen: van 553 in 2008 naar 474 in 2009. Dit heeft vooral te maken met een gewijzigde bedrijfsvoering op Recreatiepark "Dennenhode". Dit verklaart de forse teruggang in aantal overnachtingen en inkomsten uit toeristenbelasting in 2009.

4.4. Wat heeft Elburg te bieden?

De gemeente Elburg is een rustieke gemeente aan de rand van de Veluwe tot het Veluwemeer. Drie kernen telt de gemeente: 't Harde, Doornspijk en Elburg. De totale oppervlakte bedraagt ongeveer 6.600 ha en hier wonen ruim 22.000 inwoners. Elburg is de grootste van deze vijf kernen en telt 11.500 inwoners.

Elburg omvat een aantal woonwijken en de Vesting, de oude binnenstad. Hier treft de bezoeker een goed geconserveerde stad aan, een ontwerp uit de middeleeuwen met veel waardevolle gebouwen en rijksmonumenten, waaronder de loverrijke middeleeuwse vestingwallen. Kortom, een parel waaromheen meerdere cultuurhistorische hoogtepunten zijn gegroepeerd. Zowel in als rond de Vesting kent het gebied de bestemming beschermd stadsgezicht. Maar de Vesting staat niet op zichzelf.

Zoals vermeld ligt Elburg zowel op de Veluwe als aan het water, beschikt het over bossen, een zandverstuiving, een coulisselandschap, landgoederen en een polderland-schap.

Elburg is als gevolg daarvan onderdeel van een groter verband, waarbij ook de naburige gemeenten een groot deel van het toeristisch potentieel voor hun rekening nemen.

De Veluwe is landelijk een grote trekker voor het toeristisch aanbod.

Elburg heeft naast cultuurhistorie, dat vooral te vinden is in de Vesting, veel meer te bieden voor toeristen en recreanten. Gelegen aan het Veluwerandmeer biedt Elburg volop recreatiemogelijkheden voor watersporters. In de winter kan er op het Veluwerandmeer volop worden geschaatst.

Verder is in de gemeente Elburg een rijke schakering van natuurlijke en cultuurlandschappen aanwezig die op een fraaie wijze door groenzones en fietspaden met elkaar verbonden zijn. Water, cultuurhistorie, natuur, landschap, wandelen, fietsen, horeca, detailhandel en accommodaties vallen samen onder deze noemer.

Bestaande verblijfsrecreatieve onderkomens

In de gemeente Elburg zijn de volgende vormen ten behoeve van recreatief nachtverblijf beschikbaar: een hotel met 13 kamers, een landgoed bij de Vesting waar gekampeerd kan worden, een recreatiecentrum in de nabijheid van de haven, diverse campings en terreinen met recreatieverblijven in het buitengebied bij de kernen Doornspijk en 't Harde, twee groepsaccommodaties en 12 adressen waar men terecht kan voor Bed en Breakfast.

Toeristisch Recreatief Overleg Platform (TROP)

In de inleiding is al melding gemaakt van de inzet van het TROP, het Toeristisch Recreatief Overleg Platform dat in de gemeente Elburg actief is. Dit overlegplatform is in 2003 ingesteld, ter uitvoering van de Nota Toerisme en Recreatie 2002.

In het TROP zijn de volgende bedrijven en organisaties vertegenwoordigd:

- Recreatieondernemers
- Stichting tot Behoud Elburger Botters
- Winkeliersvereniging Elburg
- A. Vogeltuinen en Bezoekerscentrum
- Veluws Bureau voor Toerisme (vertegenwoordigd VVV Elburg)
- RECRON Gelderland
- Horeca Elburg
- Museum Elburg
- Agrarische sector
- Bed & Breakfasthouders
- Gemeente Elburg

Het TROP is voor de gemeente een klankbordgroep, als het gaat over onderwerpen die betrekking hebben op Toerisme en Recreatie. Het platform voorziet in een brede vertegenwoordiging van allerlei bij toerisme en recreatie betrokken partijen. Tot op heden is gebleken dat het TROP door haar inbreng van grote waarde is voor de gemeente Elburg.

Attracties en evenementen

Elburg en de directe omgeving hebben veel attracties te bieden. De attracties bieden mogelijkheden voor de verblijfsrecreant en ook voor dagjesmensen. Het beschikken over attracties en het organiseren van activiteiten is van groot belang voor een toeristische gemeente.

Specifieke attracties in de gemeente Elburg

Vesting Elburg met gidsengilde en kruidentuin

Rijks- en gemeentelijke monumenten (binnen en buiten de Veste, ook varende monumenten)

Dr. A. Vogeltuinen in 't Harde

Botters (w.o. Open Botter- en monumentendag/vaartochten)

Museum Botterwerf "De Hellege"

Visafslag aan de Haven van Elburg

Touwslagerij Deetman in Elburg

Molen De Tijd in Oostendorp

Het Orgelmuseum

Het Joods Museum (de Sjoel)

Museum Elburg

Het Smederijmuseum

De Vischpoort en de Kazematten

Atelier/galeries

Landgoed Zwaluwenburg in 't Harde met expositiemogelijkheid.

Recreatiecentrum Veluwe Strandbad met strand, overdekt zwembad en skatebaan

Openluchtzwembad "De Hokseberg" in 't Harde

Het Nederlands Artilleriemuseum in 't Harde

- Attracties in de directe omgeving:

Walibi World te Biddinghuizen
 Riviera-park (w.o. zwembad en skipiste) te Biddinghuizen
 Boerderijmuseum te Oldebroek
 Landgoed 't Loo in Oldebroek
 Overdekt zwembad "De Brake" te Nunspeet
 Dolfinarium Harderwijk
 Dierenpark Wissel in Epe
 Strand aan de Veluwerandmeren
 Dorhout Mees, Biddinghuizen

- Jaarlijks terugkomende activiteiten in de gemeente Elburg

- **Vestingdagen**
markt en braderie met muzikale optredens en evenementen in de Vesting tijdens de zomermaanden
- **Open Monumenten- en Botterdag in de Vesting**
veel monumenten zijn opengesteld, allerlei activiteiten in de veste en aan de haven; bottermarkt met oude ambachten, bottertochten, visserijambachten, klederdrachtgroepen; visveiling in de oude visafslag, exposities, het 2^e weekend van september
- (Zomer)**Concerten van "Holland Boys Choir"** o.l.v. Pieter Jan Leusink
- **Marktconcert**, elke dinsdagmorgen van juli tot eind augustus
- **Sleepbootdagen** 2^e zaterdag van juni
- **Jaarlijkse Vlooiemarkt** in 't Harde op Hemelvaartdag
- **Pinkstermarkt** op Tweede Pinksterdag bij de Haven in Elburg
- **Langste Dag van 't Harde** zaterdag rond 21 juni
- **Oostendorper Dagen** laatste weekend juni
- **Boeren Markt in Doornspijk** 1^e dinsdag augustus
- **Puur Elburg**
markt met natuurlijke en ecologische producten in de zomermaanden
- **Gezondste fair van Nederland**, jaarlijks A. Vogeltuinen in 't Harde
- **Kerst in de Vesting**
de Vesting Elburg in de sfeer van 100 jaar geleden, 2^e weekend van december

Verder vinden er in de Vesting van Elburg nog diverse kleinere evenementen plaats, zoals een kunstmarkt, een modeshow, niet te vergeten de jaarlijkse intocht van Sinterklaas en talrijke concerten op het orgel van de Nicolaaskerk. Ook elders in de gemeente is geregeld van alles te beleven. Het nadeel van een opsomming als hierboven is dat deze nooit volledig is. Op de site van de VVV Elburg (www.vvvelburg.nl) staan alle evenementen in de gemeente Elburg per datum genoemd.

4.5. Nota Toerisme en Recreatie 2002

De Nota Toerisme en Recreatie 2002 begint met een opsomming van sterke en zwakke punten van de gemeente Elburg in het kader van toerisme en recreatie. Daarna worden ontwikkelpunten opgesomd: punten die niet zijn opgenomen c.q. gewaardeerd in de diverse nota's, maar wel specifiek aandacht nodig hebben. In de nota van 2002 zijn deze punten nadere uitgewerkt en daarna voorzien van een conclusie en een uitvoeringstermijn. Ook is opgenomen wie de activiteit naar aanleiding van de conclusie voor zijn/haar rekening zal nemen. De sterke en zwakke punten, alsmede de ontwikkelpunten - zoals geconstateerd in 2002 -, worden op pagina 23 nog eens in herinnering gebracht. De Nota Toerisme en Recreatie 2010 is een vervolg op de evaluatie van de Nota 2002, waarin allerlei nieuwe inzichten en wensen zijn verwerkt.

Situatie Toerisme en Recreatie Elburg 2002

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
1. Historische binnenstad met vestingwerken verblijfsrecreatie	1. Eenzijdig aanbod
2. Cultuurhistorische omgeving met landgoederen en monumenten	2. Eenzijdige doelgroepen
3. Groen: landelijke omgeving	3. Bereikbaarheid
4. Water en ligging aan het water	4. Slechtwee accommodaties
5. Fiets- en wandelpaden	5. Bewegwijzering
6. Attracties	6. Verkeersdruk
	7. Uitwisseling oude en nieuwe land
	8. Belevingsmogelijkheden rand- meren
	9. Picknickvoorzieningen
	10. Toeristisch kamperen
ONTWIKKELPUNTEN	
1. Combinatiemogelijkheden die het toeristisch aanbod versterken	
2. Versterken streekeigen karakter	
3. Seizoensverbreding	
4. Detailhandel mede afstemmen op toerist	
5. Veste en autoverkeer	
6. Opzetten van een overlegplatform voor Toerisme	
7. Samenwerking overheid/recreatieondernemers en Recreatieondernemers onderling	
8. Participatie in overkoepelende organisaties	
9. Openstellen natuurgebieden	
10. Belasting van het milieu	
11. Korte vakanties op afstand van de woonomgeving	
12. Samenwerking met de VVV	

Situatie Toerisme en Recreatie Elburg 2010

Ten aanzien van de ontwikkelpunten kan worden opgemerkt dat een aantal daarvan de in de afgelopen periode is 'verzilverd'. Zo is er sinds 2003 een Toeristisch Recreatief Overleg Platform (TROP). Hierin zijn alle belangrijke partners op het gebied van toerisme en recreatie vertegenwoordigd. Het platform heeft zich ontwikkeld van sparringpartner tot beleidsadviesorgaan voor toeristisch/recreatieve vraagstukken.

In 2008 heeft de commissie Ter Steeg advies uitgebracht over het autoverkeer in de Vesting. Naar aanleiding van dit advies zijn maatregelen genomen, die het autoverkeer in de Vesting behoorlijk hebben verminderd. Eind 2010/begin 2011 vindt de evaluatie van de genomen maatregelen plaats.

De meeste van de aanbevelingen betreffen 'open deuren', punten waar altijd aan gewerkt moet worden, maar waarvan het effect niet altijd en meteen te meten is. Het gaat dan om zaken als: de belasting van het milieu, het versterken van het toeristische aanbod en het streekeigen karakter en de samenwerking met de VVV.

Voor andere punten, zoals seizoensverbreding en het afstemmen van de detailhandel op de toerist, is de laatste tijd pas meer belangstelling. Zo wil de gemeente in een promotieplan suggesties doen voor het aantrekken van bezoekers buiten het zomerseizoen. De ondernemers beschikken over een Kansboek, waarin ook tips zijn opgenomen over de rol van de detailhandel ten opzichte van de bezoeker.

4.6. Conclusie situatie 2010

Onderzoek naar de ontwikkelingen in het kader van toerisme en recreatie heeft geleid tot de volgende analyse van sterke en zwakke punten en van kansen en bedreigingen.

Kansen

- Kleinere huishoudens: flexibiliteit in bestedingen
- Toename gebruik internet: meer kansen om je als gemeente te profileren
- Toename (actieve) senioren: interessante doelgroep omdat ze tijd en geld hebben
- Meer korte vakanties
- Meer vakanties in eigen land door de recessie
- Toenemende seizoensspreiding
- Toename toeristische bestedingen
- Groei aantal dagtochten
- Groei bestedingen tijdens dagtochten
- Winkelen populair: recreatief winkelen wordt vaak gecombineerd met een bezoek aan horeca
- Recreatie steeds dichterbij huis
- De inzet en betrokkenheid van de vrijwilligers

Bedreigingen

- Toename concurrentie uit buitenland
- Internet leidt tot meer concurrentie
- Positieve ontwikkelingen in andere gemeenten: meer concurrentie
- Vakanties steeds korter
- Tot nu toe meer vakanties in buitenland (62%) dan in eigen land (53%)
- Daling uren vrije tijd
- Veel mobiliteit voor recreatie: druk op wegennet een probleem
- Afnemende inzet vrijwilligers waardoor het toeristisch-recreatieve aanbod kan afnemen

Sterkte Elburg

- Historische binnenstad met vestingwerken
- Cultuurhistorische omgeving met landgoederen
- Groen: landelijke omgeving
- Water en ligging aan water/overgang groen/water
- Voldoende mooie fiets- en wandelpaden
- Attracties: Dr. A. Vogeltuinen, musea, bidders, visafslag, ASK
- Elburg Hanzestad
- Elburgse evenementen: Botterdagen, Kerst in de Vesting: extra aantrekkingskracht

Zwakke Elburg

- Eenzijdig aanbod recreatieverblijven
- Eenzijdige doelgroepen: vooral gezinnen
- Bereikbaarheid met het openbaar vervoer minder, omdat er alleen een buurtbus tussen station 't Harde en Elburg rijdt
- Zeer beperkt aanbod overdekte accommodaties
- Toeristische bewegwijzering kan beter
- Verkeersdruk door bestaande verbinding tussen oude en nieuwe land
- Uitwisseling oude en nieuwe land: hier kan veel meer uit gehaald worden
- Belevingsmogelijkheden randmeren: deze kunnen te weinig worden benut
- Picknickvoorzieningen: er zijn weinig picknickvoorzieningen langs belangrijke fiets- en wandelpaden
- Toeristisch kamperen: kan beter.

HOOFDSTUK 5 | BELEID TOERISME EN RECREATIE GEMEENTE ELBURG 2011-2015

5.1. Doelstellingen van het beleid

In de voorgaande hoofdstukken is een overzicht gegeven van de trends, ontwikkelingen, bestaande situatie en een analyse van sterke en zwakke punten, kansen en bedreigingen. Het belangrijkste argument voor het opstellen van beleid ten behoeve van recreatie en toerisme is "Elburg op de kaart zetten".

Het college wil meetbare doelen verbinden aan het beleid voor toerisme en recreatie. De meest gebruikte indicatoren om de economische betekenis van de vrijetijdssector te bepalen zijn de bestedingen en de werkgelegenheid.

Het college wil de komende jaren de aantrekkelijkheid van het wonen, werken en bezoeken van Elburg versterken. Daarvoor zal in de komende jaren een bovengemiddelde groei van het aantal bedrijven en de werkgelegenheid in de vrijetijdssector nodig zijn, het liefst in een duurzame vorm.

Naast het behoud dan wel de groei van het aantal banen in de sector toerisme en recreatie, is het ook van belang wat de invloed van toerisme en recreatie op de bestedingen is. Om het totale bedrag van de bestedingen in Elburg anno 2010 te bepalen, is gebruik gemaakt van het Impactmodel Vrijetijdssector, gemaakt door ZKA Consultants en Plannen in 2010.

Dit rekenmodel biedt de mogelijkheid om door middel van het invoeren van informatie over het aantal overnachtingen en het (geschatte) aantal bezoekers, een berekening te maken van de bestedingen en de werkgelegenheid in de vrijetijdssector.

Volgens de berekeningen van dit model wordt de hoogte van de bestedingen in de gemeente Elburg geschat op € 17.504.644,00 per jaar. De directe werkgelegenheid in de toeristische sector bij deze bestedingen wordt in het model geschat op 174 fte's en de indirecte werkgelegenheid op 68 fte's. Bij de berekening is uitgegaan van de volgende cijfers:

Verblijfstoerisme (basis: gegevens toeristenbelasting)

Hotels	1440 overnachtingen
Campings	474 vaste staanplaatsen
Campings	38527 toeristische overnachtingen
Groepsaccommodaties	9754 overnachtingen
Jachthavens	120 vaste plaatsen
Jachthavens (passanten)	17286 overnachtingen

Dagtoerisme (basis: schatting 700.000 bezoekers per jaar)

Oeverrecreatie	100.000 bezoekers
Cultuur	100.000 bezoekers
Zelf sporten	50.000 bezoekers
Musea/bezienswaardigheden	100.000 bezoekers
Uitgaan	50.000 bezoekers
Evenementen	100.000 bezoekers
Buitenrecreatie	60.000 bezoekers
Recreatief winkelen	140.000 bezoekers

Op grond van het vorenstaande kunnen de doelstellingen van beleid het beste worden vertaald in meetbare resultaten, uitgedrukt in een percentage groei van bestedingen en werkgelegenheid.

De doelstelling van het beleid is:

“Bevorderen van recreatie en toerisme in de gemeente Elburg”.

Concrete en meetbare subdoelstellingen:

In de periode 2011 – 2015 een bovengemiddelde groei* van de werkgelegenheid en bestedingen in de sectoren toerisme en recreatie realiseren.

Deze groei moet leiden tot een toename van het aantal banen in de toeristische sector en de hoogte van de bestedingen in de gemeente Elburg met 8 %. Op grond van het rekenmodel gaat het dan om + 20 banen (totaal dus 262 banen) en + € 1.400.371,52 aan bestedingen (totaal dus € 18.905.015,52 aan bestedingen).

* Volgens het Trendrapport Toerisme, recreatie en vrije tijd 2009/2010, wordt voor Nederland tot 2020 wat betreft toeristische banen een reële omzetgroei van 1,5% per jaar verwacht.

Om deze doelstellingen te realiseren, is het van belang om het bestaande vrijetijdsaanbod uit te breiden, de kwaliteit ervan te verbeteren en het gebruik ervan te intensiveren. Dat kan op de volgende manieren:

- Intensivering van de benutting van het vrijetijdsaanbod in Elburg door de bewoners van Elburg;
- Aantrekken van meer bezoekers van buitenaf (particulier en de zakelijke markt) naar Elburg;
- Verlenging van de verblijfsduur in Elburg;
- Verhoging van de bestedingen in Elburg.

Het college wil op alle vier de groeigebieden inzetten, waarbij wel een kanttekening gemaakt moet worden ten aanzien van de groei van het aantal bezoekers aan de gemeente. De balans tussen het volume aan bezoekers en de leefbaarheid (overlast) moet te allen tijde in het oog worden gehouden.

5.2. Speerpunten

Om de doelstellingen ten aanzien van bedrijvigheid en werkgelegenheid te kunnen realiseren, is het zinvol om een aantal speerpunten te benoemen. Deze speerpunten moeten leiden tot het verbeteren van de kansen om de gewenste groei in bedrijvigheid en werkgelegenheid te realiseren. In het volgende hoofdstuk worden deze speerpunten nader uitgewerkt in concrete projecten.

Uitgangspunt: gebruik maken van wat er is en dit sterker maken!

1. Duidelijke positionering en profilering van Elburg: Vesting van de Veluwe Toekomstvisie ambitie 1, 2 en 7

Door te kiezen voor een duidelijke positionering en profilering kan een gezamenlijk perspectief gecreëerd worden dat de drager is van alle activiteiten op het gebied van toerisme en recreatie. Het onderscheidende element van Elburg ten opzichte van andere dorpen/steden in de omgeving betreft de sfeervolle en gastvrije (cultuur)historische binnenstad met vestingwerken en de havenkom met Botterwerf. Gezellig winkelen, lekker eten of een terrasje pakken in een unieke setting. De raad noemt in de Toekomstvisie 2020 de Vesting niet voor niets de trekker voor het gebied.

Herontwikkeling Havengebied Elburg en omgeving

De visie die de gemeente Elburg heeft over de uitstraling en functionaliteit van de haven van Elburg, o.a. met het oog op toerisme en recreatie, is neergelegd in het stedenbouwkundig plan Havengebied Elburg en omgeving, versie november 2010, opgesteld door Adviesbureau Royal Haskoning.

2. Samenwerking

Publieke en private partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het goed functioneren van de vrijetijdsector. Samenwerking is daarom cruciaal. De gemeente wil deze samenwerking verder uitbreiden. Voorbeelden hiervan zijn het Toeristisch Recreatief Overleg Platform, de Vestingraad en de Bedrijvenkring. De samenwerking moet wel gericht zijn op een gastvrij onthaal en niet naar binnen, beleidsgericht zijn.

3. Gebruik maken van de omliggende regio

Toekomstvisie ambitie 3

Elburg ligt in een toeristisch aantrekkelijk gebied. Het aanbod van mogelijkheden wat betreft natuur (wandelen en fietsen), erfgoed (landgoederen) en cultuur (o.a. in de Vesting) is aanzienlijk. Daarmee kunnen verbindingen worden gelegd om toeristen en recreanten vanuit de regio naar Elburg te trekken en kan Elburg gebruik maken van de combinatiemogelijkheden met het regionale aanbod. Hierbinnen speelt goede samenwerking op regionaal en provinciaal niveau een belangrijke rol.

4. Meer en betaalbare verblijfsaccommodaties

Toekomstvisie ambitie 6 en 10

Een gedifferentieerd aanbod in de toeristische verblijfsaccommodaties is van belang. Er is in Elburg een groot aanbod aan stacaravans en zomerhuisjes, ten opzichte van het toeristisch kamperen (tent, caravan). Meer mogelijkheden voor toeristische verblijfsrecreatie zijn gunstig voor de recreatie. Het uitbreiden van de mogelijkheden voor overnachting in een hotel, pension of Bed & Breakfast' speelt hierbij een belangrijke rol. Hierdoor kunnen vooral mensen die een korte vakantie willen houden, naar Elburg worden getrokken.

5. Aantrekkelijkheid recreëren in het buitengebied vergroten

Toekomstvisie ambitie 5 en 11

Door het realiseren van goede voorzieningen.

DE VISSERSTAD ELBURG

HOOFDSTUK 6 | UITVOERINGSPROGRAMMA 2011 - 2015

De doelstellingen en de speerpunten zoals omschreven in hoofdstuk 5 zijn uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Aan dit uitvoeringsprogramma is mede door de inbreng van de leden van het Toeristisch Recreatief Overleg Platform concrete invulling gegeven. Het uitvoeringsprogramma bestaat uit een aantal ideeën en projecten die de komende jaren verder uitgewerkt zullen worden.

6.1 Duidelijke positionering en profilering van Elburg: Vesting van de Veluwe - Toekomstvisie ambitie 1, 2 en 7

6.1.1. Doelgroep(en) bepalen

Om goed beleid op het gebied van toerisme en recreatie neer te zetten, is het allerbelangrijkste dat bepaald wordt voor welke doelgroep(en) beleid wordt gemaakt. Voor welk type gast is Elburg en omgeving aantrekkelijk?

De gast ervaart het Nederlandse verblijfsproduct nog als 'teveel van hetzelfde' en voelt zich niet op zijn wensen aangesproken. De RECRON heeft in 2008 een grootscheeps onderzoek gedaan naar de wensen en behoeften van de Nederlandse vakantieganger. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat men niet kan spreken van één Nederlandse vakantieganger. Ieder ervaart zijn vakantie op zijn eigen manier. De RECRON heeft de behoeften van vakantiegangers vertaald naar vijf belevingswerelden of gewenste vakantiebelevingen:

- Uitbundig geel: lekker eten, uitgaan en genieten
De echte vakantieganger. Dit is een spontane, gezellige en sociale groep. Een vakantie hoeft voor hen niet extreem te zijn, als het maar actief, sportief, gezellig en verrassend is.
- Rustig groen: even rust nemen in eigen omgeving.
Vakantie is voor deze groep vooral een kwestie van: lekker je eigen gang gaan, rust nemen in eigen omgeving, even niets aan je hoofd hebben. Het gewone en herkenbare is juist fijn en vertrouwd, waardoor men lekker tot rust komt.
- Ingetogen aqua: rustig en ruimdenkend.
Inspirerende maar rustige vakanties, met cultuur en sportieve mogelijkheden zoals wandelen, fietsen en nordic walking. De aqua groep zoekt de rustige momenten op, om op de (kleinere) camping of bungalowpark met veel privacy te bezoeken.
- Gezellig lime: even lekker weg met elkaar.
Gezelligheid en sportiviteit, maar iets rustiger dan uitbundig geel en vaak moet de gezellige lime groep wel een beetje op de kosten letten. Het gezin is belangrijk. Vakantie is voor de lime gasten: even lekker vrij zijn, rust en ontspanning, even weg van de dagelijkse verplichtingen en dan gezellig met het gezin iets leuks doen zoals fietsen, barbecuen of een spelletje spelen.
- Avontuurlijk paars: nieuwe dingen zien en beleven.
Avontuurlijk paars is de wereld van mensen die graag iets nieuws willen beleven of ontdekken in hun vakantie. Gewoon is niet goed genoeg voor deze groep. Ze gaan op zoek naar een bijzondere ervaring. Dat mag een tikje wild zijn – een boomhut of survivaltent – maar het bijzondere kan 'm ook zitten in het beleven van luxe en exclusiviteit.

Gastvrij Nederland biedt ondernemers de mogelijkheid hun bedrijf en huidige doelgroep(en) te evalueren en kansrijke ontwikkelingsrichtingen voor hun bedrijf vast te stellen. Op die manier zijn ze in staat om bij een maximale inspanning het maximale rendement te leveren dat hun doelgroepen aanspreekt. Ook kunnen ze voor een doelgroep kiezen en daar hun bedrijf op aanpassen.

Ook voor de gemeente is het belangrijk te kijken welke doelgroep(en) zij wil aanspreken en daar het beleid op aanpassen.

In de Toekomstvisie 2020 zegt de raad over de doelgroep voor de gemeente Elburg het volgende: "Ingezet kan worden op de 'rustige' (vaker oudere) toerist, die op zoek is naar wat de gemeente te bieden heeft: kwaliteit in omgeving, cultuurhistorie, rust en ruimte, en de mensen. Wel zullen ook andere doelgroepen welkom zijn en moet het aanbod gedifferentieerd blijven". Rustig groen en ingetogen aqua past volgens de gemeenteraad dus het beste bij Elburg. Maar ook gezellig lime is een typering die bij Elburg past. De vraag is of dit ook spoort met de beleving van de ondernemers: willen zij deze doelgroep(en) ook aantrekken?

En wat vinden de bezoekers? Wat willen ze eigenlijk? En waar komen ze vandaan?

1. Doelgroep bepalen

Doel

Onderzoeken op welke doelgroep(en) Elburg zich moet richten om succesvol, aantrekkelijk en uitvoerbaar beleid te maken: project "Elburg op de kaart". *

Trekker

Gemeente Elburg

Kosten

€ 9.000 (kosten gedekt in de begroting 2010)

Aanpak

Gemeente doet onderzoek onder bezoekers door het houden van een enquête in het najaar van 2010. Dit onderzoek vormt de basis voor een nog op te stellen promotieplan in 2011. Het onderzoek kan worden gekoppeld aan het reserveringssysteem van ondernemers. RECRON heeft hiervoor tools (Nort traject).

Betrokken organisaties

Gemeente Elburg, Majada, RECRON en (recreatie)ondernemers.

Looptijd project

Aanvang en realisatie eind 2010 en 2011

* PROJECT "ELBURG OP DE KAART"

Het project "Elburg op de kaart" is door de gemeente Elburg gestart met als doel om een goed en breed gedragen promotiebeleid op te zetten voor de periode 2011 – 2015. Onderdeel van dit project is een onderzoek naar de mogelijkheden om in het voor- en najaar meer toeristen/bezoekers naar Elburg te trekken. Hiervoor is inzicht in bezoekers- en toeristenstromen nodig maar ook een overzicht van activiteiten aangevuld met ideeën en ervaringen van musea, VVV, middenstand, etc. De informatie die nodig is, wordt verzameld door middel van een passantenonderzoek en een inventarisatieonderzoek. De verwachting is dat de resultaten in januari 2011 gepresenteerd worden aan alle belanghebbenden en betrokkenen.

Het passantenonderzoek wordt uitgevoerd door vier studenten van de Christelijke Hogeschool Ede in de vesting van Elburg. De studenten zijn in september 2010 met het onderzoek gestart en hopen in januari 2011 de onderzoeksresultaten van het passantenonderzoek te presenteren.

De enquête die wordt gebruikt is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de VVV, gemeente en het TROP. Om een goed beeld te krijgen zullen de studenten op drukke dagen (bijvoorbeeld tijdens Kerst in de Vesting) maar ook op minder drukke dagen enquêteren. Daarnaast worden er op diverse plaatsen vragenlijsten neergelegd zoals bij musea, winkels en horeca in de verschillende kernen.

6.1.2. Bewegwijzering en informatievoorziening

Het is voor een bezoeker aan Elburg belangrijk dat de diverse attracties door een goede bewegwijzering gemakkelijk te vinden zijn. Bovendien zou de aanwezigheid van de Vesting door middel van attentieborden langs de Flevoweg benadrukt moeten worden. Met een goed uitgevoerd bebordingsplan en goede informatievoorziening kan de bezoeker snel het aanbod bereiken. Bovendien voelt de bezoeker zich welkom. Daarnaast kunnen bezoekers door de gepresenteerde informatie verleid worden om meerdere delen van de gemeente te bezoeken en zal de verblijfsduur worden verlengd.

Het gastheerschap van de gemeente Elburg in de vorm van een VVV-kantoor moet blijven. Daarnaast en aanvullend daarop zal moeten worden ingezet op de digitale mogelijkheden, zoals informatiezuilen, digitalisering (GPS) fiets en wandelroutes enz.

2. Bebording en informatievoorziening

Doel

Uitvoering van het beleid dat eind december 2005 ten aanzien van bewegwijzering is vastgesteld.

Trekker

Gemeente Elburg.

Kosten

€ 35.000 voor de bewegwijzering in de gemeente Elburg.

€ 15.000 voor plaatsen van welkomst- en matrixborden bij elke kern.

Aanpak

In het kader van het project Herkenbaarheid Veluwe kernen komen er welkomstborden bij elke kern. De musea in de Vesting krijgen uithangborden die eenzelfde uitstraling hebben.

De bewegwijzering in het buitengebied, maar ook in de Vesting zal voor 1 april 2011 op orde zijn, zodat bezoekers van de gemeente Elburg belangrijke voorzieningen gemakkelijk kunnen vinden.

Bij de ingang van de kernen komen dynamische informatieborden, gecombineerd met een plattegrond.

Betrokken organisaties

Musea, VVV, Veluws Bureau voor Toerisme en Suurland.

Looptijd project

Realisatie voor 1 april 2011.

6.1.3. Promotie

Een duidelijke positionering en profilering en de in dit plan beschreven activiteiten maken een belangrijk onderdeel uit van de profilering voor Elburg. Er zal daarom een project moeten worden gestart waarin promotie centraal staat, waarbij met name de timing van dergelijke activiteiten belangrijk is. Hiervoor moet een promotieplan worden opgesteld.

3. Promotieplan Elburg

Doel

Eind 2011 is er een promotieplan voor Elburg opgesteld.

Trekker

Gemeente Elburg.

Kosten

De kosten voor het opstellen van een dergelijk plan worden geschat op € 30.000. Dit bedrag is opgenomen in de Meerjarenprogrammabegroting 2011 – 2015.

In de Meerjarenprogrammabegroting is ook vanaf 2012 structureel een bedrag van € 20.000 per jaar opgenomen voor de uitvoering van projecten.

Aanpak

Het promotieplan wordt opgesteld met behulp van een externe deskundige.

Betrokken organisaties

Gemeente Elburg.

Looptijd project

Opstellen plan in 2011. Uitvoering in 2011/2012 en volgende jaren.

Interne samenwerking

De raad heeft in 2009 besloten om voor de promotie van *cultuurhistorische* projecten structureel een bedrag van € 12.000 per jaar beschikbaar te stellen. De promotie van cultuurhistorische projecten moet echter niet op zichzelf staan, maar onderdeel uitmaken van de algehele promotie voor de gemeente Elburg. Het project "Elburg op de kaart" is hier een goed voorbeeld van.

Wat betreft de promotie van de gemeente Elburg zullen de afdelingen Bouwen en Milieu en Ruimtelijke Ontwikkeling zoveel mogelijk samenwerken om een zo maximaal mogelijk resultaat te behalen.

6.1.4. Deelname aan project Hanzesteden

Elburg is vanouds een Hanzestad. Diverse steden in Nederland, Duitsland en daarbuiten zijn opgenomen in een verbond van Hanzesteden. Vanuit de Hanzesteden worden jaarlijks activiteiten georganiseerd en vindt uitwisseling plaats van activiteiten en gegevens. Er is een duidelijke relatie met het culturele erfgoed. Elburg zou dit cultuurhistorische gegeven meer moeten benutten. Aansluiting kan worden gezocht met de Hanzesteden aan de voormalige Zuiderzee voor een goede uitwisseling en gebruik van elkaars kennis, achtergrond en activiteiten.

In het kader van het project Zuiderzeestraatweg is Regio Noord Veluwe ook bezig met het uitwerken van het thema Hanzesteden.

Oudheidkundige Vereniging Arent thoe Boecop heeft in mei 2010 een boekje uitgeven over het 'Elburg Hanzestad'. Aan de hand van dit boekje kan beleid in deze verder vorm worden gegeven.

4. Deelname aan project Hanzesteden

Doel

Het gegeven dat Elburg een Hanzestad is beter benutten.

Trekker

Gemeente Elburg.

Kosten

€ 5.000 per jaar. Budget is al beschikbaar gesteld door de gemeenteraad.

In 2011 is er een bedrag van € 12.500 beschikbaar voor het opstellen van een plan van aanpak voor het project Zuiderzeestraatweg.

Aanpak

Aan de hand van informatie die Arent thoe Boecop aan het verzamelen is, het gegeven dat Elburg Hanzestad is benutten ten behoeve van toerisme en recreatie. Meewerken aan het project Zuiderzeestraatweg. In 2010 is door een stagair, onderzoek gedaan naar de promotiemogelijkheden van de Hanzesteden Hattem, Harderwijk en Elburg.

Het verdient de voorkeur om de sterke kanten van Elburg te verbinden, door het organiseren van evenementen die deze sterke kanten ook laten zien. Zo kan voor de toekomst heel goed worden gedacht aan een HANZE KUNST – EN CULTUURWEEKEND.

Betrokken organisaties

Regio Noord Veluwe, gemeente Elburg, andere Hanzesteden en Oudheidkundige Vereniging Arent thoe Boecop.

Looptijd project

Start in 2010, uitvoering in 2011 en volgende jaren.

6.2 Samenwerking

Met elkaar de schouders eronder zetten!

Elburg ligt in een toeristisch aantrekkelijk gebied. Er kunnen verbindingen worden gelegd om toeristen of recreanten vanuit de regio naar Elburg te trekken en er kan gebruik worden gemaakt van het regionale aanbod. Daarnaast moeten recreatieondernemers onderling ook meer samenwerken, bijvoorbeeld door het onderling (ook in de regio) beschikbaar stellen van foldermateriaal. Ook moet worden ingezet op combinatiemogelijkheden (arrangementen) om het toeristisch aanbod te versterken. Dit kan ook heel goed worden ingezet als promotieactiviteit.

Doordat toeristen en recreanten in toenemende mate gebruik maken van internet ligt het voor de hand om door middel van links op de website naar mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding in de regio te kijken. Bovendien kan op die manier ook de meest recente informatie over evenementen beschikbaar worden gesteld.

Ondernemers (detailhandel) moeten kiezen op welke doelgroep(en) zij hun producten willen afstemmen. De gemeente moet hierbij geen actieve rol spelen. Overleg tussen gemeente, (recreatie)ondernemers, bedrijven en bewoners is wel noodzakelijk. Hiervoor bestaan inmiddels de nodige platforms. Uitbreiding lijkt niet nodig.

Vrijwilligers dragen in grote mate bij aan het aanbod voor de toeristisch-recreatieve sector. De gemeentelijke inzet richt zich dan ook mede op het behoud van het "vrijwilligersdraagvlak" en een optimale benutting van het "vrijwilligerskapitaal".

5. Samenwerking

Doel

Het toeristisch-recreatieve aandeel van de gemeente Elburg in de regio versterken door optimale samenwerking met alle betrokken partijen.

Trekker

Gemeente Elburg

Kosten

Niet direct in geld, het gaat hier meer om inzet.

Aanpak

Bestaande overlegstructuren handhaven en indien noodzakelijk intensiveren. Gebruik maken van de digitale mogelijkheden om activiteiten en evenementen in een brede regio bij de recreant en toerist bekend te maken.

Uitbrengen van een gezamenlijke krant, waarin alle recreatieve en culturele activiteiten die in de gemeente Elburg beschikbaar zijn, staan vermeld.

Inschakelen van de accountmanager van Toerisme Veluwe om Elburg in de regio beter op de kaart te zetten.

Verspreiden van foldermateriaal in een bredere regio dan alleen gemeente Elburg.

Meer samenwerking tussen de activiteiten van Oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop en de Botterstichting.

Het waar mogelijk en nodig ondersteunen van vrijwilligers die bij de organisatie van evenementen en andere activiteiten met een toeristisch-recreatief karakter betrokken zijn.

Betrokken organisaties

Gemeente, (recreatie)ondernemers, VVV, Veluws Bureau voor Toerisme, bestaande platforms als TROP, Vestingraad en Bedrijvenkring.

Looptijd project

Start in 2010, geen einde looptijd.

6.3. Gebruikmaken van de regio – Toekomstvisie ambitie 3

Toeristen komen niet alleen naar een bepaalde kern, maar bezoeken een streek, waarbij ze gebruik willen maken van ook de voorzieningen die zich verderop bevinden.

Elburg heeft niet veel verblijfsrecreatie, niet zoveel als andere gemeenten binnen de regio. Bezoekers van die gemeenten moeten worden 'uitgenodigd' om de omgeving te bezoeken, waarbij een gedifferentieerd aanbod aan voorzieningen en mogelijkheden wordt geboden.

Op regionaal niveau een samenwerking opzetten en uitvoeren van gebiedsoverstijgende activiteiten. Bijvoorbeeld:

- Zuiderzeestraatweg.

Rond het lint van de Zuiderzeestraatweg (van Hattem tot Harderwijk) koppelen van toeristische bezienswaardigheden en activiteiten. Waar nodig en mogelijk optimaliseren, verbeteren en uitbreiden. Niet meer van hetzelfde in elke kern aanbieden, maar de ontwikkelingen afstemmen op elkaar en daarbij gebruik maken van de reeds aanwezige sterke punten.

- Randmeren.

Nadere uitwerking geven aan de mogelijkheden voor het watertoerisme. Het element water meer economisch en duurzaam inzetten. Zoeken naar evenwicht tussen natuurbehoud en natuurlijke ontwikkeling in combinatie met het toerisme, mede met het doel de natuur te beleven. Voorbeelden: pendelbus, uitkijkpost voor watervogels, uitbreiding jachthavens.

- De Veluwe Hanzesteden: Harderwijk, Elburg en Hattem.

Het feit dat deze plaatsen de Hanzesteden op de Veluwe vormen, maakt een unieke samenwerking mogelijk. Eerst moet wel duidelijk zijn of er verbindende elementen zijn die op regionaal niveau kunnen worden benadrukt of gestimuleerd. Daarbij kan worden gedacht aan het gezamenlijk aanvragen van (Europese) subsidie, het opzetten van een gezamenlijk promotieplan of andere activiteiten waardoor het Hanzeverleden op de kaart kan worden gezet. Met het oog op de internationale Hanzedagen kan ook worden gedacht aan een gezamenlijke PR en uitstraling.

IIVR - Informatiecentrum

Elburg ligt aan het Veluwerandmeer. Net over de brug bij Veluwe Strandbad ligt Flevoland. Hoewel dicht bij elkaar gelegen, is de informatievoorziening over en weer niet echt goed. Het lijkt wel of het water geen bindend maar juist een scheidend element is. Elburg richt zich vooral op de Veluwe en er is weinig oog voor activiteiten op Flevoland. Het is van belang om hier energie in te steken. Voor de recreant en toerist is dit van toegevoegde waarde. Het geeft een uitbreiding van vrijetijdsvoorzieningen. Het Informatiecentrum Veluwerandmeren in Biddinghuizen ligt op steenworp afstand van Elburg, probeert leuke activiteiten te ontwikkelen en is dus ook voor de bezoekers van de gemeente Elburg interessant. Bovendien is het de bedoeling dat het Informatiecentrum onderdak gaat bieden aan de VVV Dronten. Deze extra functie kan bezoeken over en weer (dus van het 'oude' naar het 'nieuwe' land en v.v.) stimuleren.

Zie ook 6.2. Samenwerking.

6. Gebruik maken van de regio

Doel

Het uitwisselen van toeristische informatie tussen Elburg en de regio, zowel het 'oude' als het 'nieuwe' land.

Trekker

VVV's, gemeenten en ondernemers.

Kosten

Jaarlijkse bijdrage van Elburg aan het IIVR (o.a. voor de instandhouding van de projectorganisatie en het Informatiecentrum Veluwerandmeren) ad € 20.000.
Jaarlijkse bijdrage van Elburg aan de Walibi-Express ad € 5.000, tot en met 2012.
Bijdrage voor uitwerking project Zuiderzeestraatweg. Raad heeft al een bijdrage van € 12.500 in 2011 beschikbaar gesteld. Dit bedrag is bedoeld voor de inventarisatie van het project. Voor de uitvoering is nog geen bedrag opgenomen.

Aanpak

De VVV's van zowel het oude als het nieuwe land moeten verwijzen naar elkaars attracties en voorzieningen.
Regionale VVV's, gemeenten en recreatieondernemers moeten contacten nastreven en onderhouden.
Walibi-Express in de zomermaanden stimuleren via 't Harde en Elburg naar de Flevoboulevard te rijden en weer terug.

Betrokken organisaties

VVV's, gemeenten, ondernemers en evenementenorganisaties, IIVR.

Looptijd project

Doorlopend.

6.4 Meer en betaalbare (verblijfs)accommodaties–Toekomstvisie 6 en 10

6.4.1. Groei van verblijfsaccommodaties

Het aantal verblijfsaccommodaties in Elburg is beperkt. Er zijn geen voorzieningen voor de zakelijke markt. In het buitengebied van Elburg ligt wel een aantal campings en er zijn 12 adressen die Bed & Breakfast aanbieden. Meer verblijfsaccommodatie versterkt de positie van de gemeente, als 'uitvalsbasis' voor de toerist. Om in de behoefte aan verblijfsaccommodaties te voorzien, is er een aantal mogelijkheden.

- a. Het kampeerbeleid, zoals in 2007 opgesteld, moet worden overgenomen in het bestemmingsplan "Buitengebied Elburg 2010". Hierdoor is er meer gelegenheid voor kamperen bij de boer.
- b. Het opnemen van de regeling in de Nota Bed & Breakfast in het bestemmingsplan "Buitengebied Elburg 2010". Hierdoor wordt het mogelijk om in het buitengebied ook in bijgebouwen Bed & Breakfast toe te staan.
- c. Medewerking verlenen aan het plan van Boerderij en Landschap om op het perceel Hellenbeekstraat 2 te Elburg, een grootschalige Bed & Breakfastvoorziening met zorgcomponenten mogelijk te maken;
- d. In de omgeving van de haven wordt ruimte gezocht voor een hotel. Dit is ook aantrekkelijk voor de zakelijke markt.

Recreatieondernemers moeten ook luisteren naar de markt. Elburg heeft de ruimte en voor de economie van Elburg is verblijfsrecreatie heel belangrijk. Recreanten vragen om kwaliteit, comfort en luxe. De recreatieondernemer moet hierop inspelen. De locatie en de marktvraag zijn bepalend, het aanbod moet hierop worden afgestemd. Het is ook goed om dit vraagstuk op regioniveau te bekijken. Het verdient aanbeveling om met arrangementen over de gemeentegrens heen te kijken.

7. Groei van verblijfsaccommodaties

Doel

Bevorderen van een verlenging van de verblijfsduur van toeristen. Zorgen dat het aanbod voldoet aan de wens van de recreant. Inspelen op de behoefte van de zakelijke markt om overnachtingsmogelijkheden in of nabij de Vesting te hebben.

Trekker

Marktpartijen en gemeente

Kosten

Onbekend

Aanpak

Gemeente past regelgeving aan, zodat er beter ingespeeld kan worden op nieuwe initiatieven en er meer mogelijkheden komen om verblijfsaccommodatie te realiseren.

Betrokken organisaties

Boerderij en Landschap, Recron, Royal Haskoning, marktpartijen (particulieren).

Looptijd project

Start in 2010, realisatie in 2011.

6.4.2. Het realiseren van een (elk weer) accommodatie

Elburg heeft een beperkt aanbod aan (elk weer)accommodaties. Naast de musea in de Vesting, is er nog het Artilleriemuseum in 't Harde. Landgoed Zwaluwenburg wordt gebruikt voor exposities en Veluwe Strandbad heeft een overdekt zwembad.

De behoefte aan overdekte accommodaties zal door seizoensverbreding toenemen.

Gedacht wordt aan een multifunctionele gelegenheid ten behoeve van sport, spel en cultuur. Ook een wellnesscentrum behoort tot de mogelijkheden. De gelegenheid moet het liefst dichtbij de binnenstad liggen. In verband met de exploitatie zou een combinatie met een andere functie, bijvoorbeeld een hotel kunnen worden nagestreefd. Verder kan worden gedacht aan een overdekte speeltuin, een deels overdekte kinderboerderij, een fitnesscentrum of een bowlingbaan.

8. Het realiseren van een (elk weer) accommodatie

Doel

Een overdekte vrijetijdsvoorziening, die op elk moment van het jaar gebruikt kan worden en daardoor seizoensverbreding stimuleert.

Trekker

Gemeente Elburg, marktpartijen

Kosten

Onbekend.

Aanpak

Er wordt een nieuw bestemmingsplan voor Industrierrein Kruismaten opgesteld, hierin zal ruimte worden geboden voor een (elk weer) accommodatie.

In het stedenbouwkundig plan voor Havengebied Elburg en omgeving (november 2010) is een locatie opgenomen voor een hotel. Dit is ook aantrekkelijk voor de zakelijke markt, zeker als er vergaderruimte bij wordt gebouwd.

Initiatieven van particulieren die in deze richting gaan, worden zoveel mogelijk ondersteund. Ook de bestaande horeca kan hierop inspelen door het ontwikkelen van nieuwe concepten.

Betrokken organisaties

Nog niet bekend.

Looptijd project

Start 2010, realisatie 2011 en volgende jaren.

Ook bij dit soort trajecten is het van belang de doelgroep te benoemen: moet de accommodatie met name geschikt zijn voor gezinnen of juist voor ouderen? Gaat het om activiteiten die men graag overdag wil doen of liever 's avonds?

Van belang is ook dat de accommodatie geschikt is voor seizoensverlengde activiteiten, zoals evenementen. Ook voor deze voorziening is het goed om dit in regionaal verband te bezien: is het een toegevoegde waarde ten opzichte van andere voorzieningen in de regio?

6.5. Aantrekkelijkheid recreëren in het buitengebied vergroten – Toekomstvisie 5 en 11

Het buitengebied van Elburg is heel aantrekkelijk voor fietsers en wandelaars. De omgeving is heel divers en afwisselend: bos, open weidegebieden, coulissenlandschap, zandverstuiving, beken. Door de aanwezigheid van landgoederen is er ook in het buitengebied voldoende cultuur om te bezichtigen. Door de gemeente lopen Lange Afstands Wandelingen en Fietsroutes. Verder kent de gemeente Elburg klompen- en kerkenpaden. Vanuit de Vesting zijn er wandelpaden/routes naar nabijgelegen landgoederen. Het bestemmingsplan Buitengebied 2010 en het Landschapsontwikkelingsplan bieden voldoende houvast om de waarden van het gebied en de landschapselementen te handhaven c.q. te verbeteren. Verbetering vindt in eerste instantie plaats vanuit het oogpunt van landschapsverbetering en heeft een aanvullende waarde voor het beleidsveld toerisme en recreatie. Om fietsers en wandelaars ook voldoende gelegenheid te geven van al het natuurschoon te genieten is het van belang dat er voldoende mogelijkheden aanwezig zijn om te zitten en uit te rusten.

Naast een goed routenetwerk is de aanhechting met het stedelijk weefsel van wezenlijk belang. Hierbij kan gedacht worden aan het ontwikkelen van toeristische overstap-punten, de zogenaamde TOP's. De automobilist kan de auto parkeren bij een TOP en vanuit hier met andere vormen van vervoer, bijvoorbeeld te voet, of met de fiets, met skeeler of te paard verder het gebied ingaan. Voorgesteld wordt om op termijn drie TOP's op strategische plaatsen te ontwikkelen dan wel te versterken in de gemeente. TOP vesting, TOP landgoederen en TOP Veluwerand vormen de vertrekpunten voor de recreant richting het buitengebied. De parkeerplaats aan de Zwolscheweg kan als TOP gemarkeerd worden. Bij het landgoed Zwaluwenburg zou een TOP in combinatie met een parkeerplaats voor de tuinen van A. Vogel ontwikkeld kunnen worden. TOP Veluwerand bevindt zich bij het NS-station 't Harde, waarbij de aansluiting met het routenetwerk nog verder versterkt moet worden.

Het verdient aanbeveling om bij agrarische bedrijven het toeristisch perspectief ook in daadwerkelijke zin in te kunnen zetten. Dit betekent dat er meer ruimte moet komen in het bestemmingsplan Buitengebied om actief in te kunnen spelen op zich dan voor doende opties. Gedacht kan hierbij ondermeer worden aan: vogelshow, gebruik van een in de zomer leegstaande schuur voor een andere functie zoals bijvoorbeeld een overdekte speelruimte enz.

Het buitengebied moet zich meer inzetten als bezoekmogelijkheid voor toerisme.

9. Aantrekkelijkheid recreëren in het buitengebied vergroten

Doel

Toerist en recreant optimaal laten genieten van wat de gemeente Elburg aan natuur en cultuur in het buitengebied te bieden heeft.

Trekker

Gemeente Elburg

Kosten

Realiseren rustpunten: € 2400. Dit bedrag is in 2010 aan de Stichting Rustpunt betaald uit het budget Toerisme en Recreatie 2010.

Kosten per bankje: € 500. Het plaatsen van bankjes gebeurt door en op kosten van de afdeling Beheer.

Aanpak

In samenwerking met de Stichting Rustpunt zijn in het buitengebied 6 rustpunten gerealiseerd.

Er moeten langs wandel- en fietspaden meer bankjes en/of picknickvoorzieningen worden geplaatst.

In bestemmingsplan Buitengebied 2010 worden ruime mogelijkheden voor nevenactiviteiten op agrarische bedrijven, ook voor toeristische activiteiten, opgenomen.

Op termijn worden er Toeristische Opstappunten (TOP's) gerealiseerd, als vertrekpunt voor recreatieve tochten door het buitengebied van Elburg.

Betrokken organisaties

Gemeente Elburg, Stichting Rustpunt, particulieren.

Looptijd project

Realiseren rustpunten in 2010 en andere voorzieningen in 2011 en volgende jaren.

SAMENVATTING VAN HET UITVOERINGSPROGRAMMA 2011 – 2015

ACTIVITEIT	KOSTEN	DEKKING JA/NEE	JAAR UITVOERING
1. Doelgroep bepalen	€ 9.000	Ja	2010/2011
2. Bebording en informatievoorziening	€ 35.000 € 15.000	Ja Ja	2011 2011
3. Promotieplan Elburg	Eenmalig € 30.000 Jaarlijks € 20.000	ja Bedragen opgenomen in de MBP 2011 - 2014	2011 en volgende jaren
4. Deelname aan project Hanzesteden	€ 5.000	ja	2010 en volgende jaren
5. Samenwerking	N.v.t.	n.v.t.	doorlopend
6. Gebruik maken van de regio	diverse	ja	doorlopend
7. Groei van verblijfsaccommodaties	onbekend	nee	doorlopend
8. Het realiseren van een elk weer accommodatie	N.v.t.	Zaak van marktpartijen	Vanaf 2011
9. Aantrekkelijkheid Buitengebied vergroten	€ 2.400	Ja	2010

Geraadpleegde bronnen

Beleidsdocumenten van de gemeente Elburg

- Nota Toerisme en Recreatie 2002
- Toekomstvisie Elburg 2020
- Detailhandelstructuurvisie Gemeente Elburg 2008
- Structuurvisie Elburg 2020
- Stedenbouwkundig plan Havengebied Elburg en omgeving, november 2010
- Algemene Plaatselijke Verordening 2010
- Landschapsonwikkelingsplan (in ontwerp)
- Visie Wonen en Werken Elburg, november 2006
- Diverse bestemmingsplannen
- Nota Kunst en Cultuur

Andere informatiebronnen

- Vrijtijdseconomie Gelderland, feiten en cijfers, GOBT, april 2010
- Rapport Imago Veluwe, nbtc.nipo, februari 2010
- Groeten uit Gelderland, Uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie 2009 – 2012, Provincie Gelderland, april 2009
- Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2009/2010, NRIT
- Continu Vakantie Onderzoek 2009, nbtc.nipo Research
- CBS (diverse jaargangen, diverse onderzoeken)
- Impactmodel Vrijtijdssector, ZAK Consultants en Partners 2010
- Recreatiealmanak 2010, Recron
- Werkplan 2009, Gelders Overijssels bureau voor Toerisme (GOBT)
- Werkplan 2010, Gelders Overijssels bureau voor Toerisme (GOBT)
- Recreatie Atlas van het Landelijk Gebied, Stichting Recreatie juni 2001
- Hoe Veluws bent u? Een onderzoek per ezel, Stichting Veluvia, maart 2010
- Gemeente Op Maat, Elburg, Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), 2009